

PROCURORUL

de

Gheorghe Djagarov

Piesa închinată revoluției a însemnat pentru teatru, pretutindeni în lume, o experiență extrem de fertilă: pe scena de multă vreme claustrată în perimetrul îngust al dramei individuale a pătruns suflul copleșitor al marilor trăiri colective, patosul eroic al gestului cu rezonanță istorică. Cu timpul, însă, paginile de epopee romantică au trecut ele însele în istorie; iar devenirea revoluției, vibrația prezentului ei, dramele altfel complicate ale reazășării lumii pe alte temelii reprezintă un teren încă puțin explorat de dramaturgie. Reușitele fiind aici cu atât mai prețioase, piesa scriitorului bulgar Gheorghe Djagarov — pe care Teatrul din Galați a avut laudabila inițiativă de a o face cunoscută la noi, în premieră pe țară — capătă importanța unui eveniment.

Timpul dramei este un moment de răscruce al noii orînduirii, ce-și descoperă nevoia de a lupta nu numai cu dușmani declarați, dar și cu anumite tendințe lăuntrice, care amenință să provoace un grav dezechilibru în trupu societății. Sub stralul de existență normală, constructivă, calmă, se petrece un proces asemănător metastazei, pe care Djagarov îl descrie sever, deși înduioșarea nu-i e străină. Un organ menit să vegheze la liniștea și siguranța vieții, atins parcă de o tumoare, se dezvoltă autonom, transformându-se într-un mecanism de represiune brutal și lipsit de scrupule, de cărui dereglare răstoarnă principiile și fireasca ierarhie a sistemului și se răsfrînge în toate domeniile, alterînd ceea ce atinge: justiția, împiedicată să aplice legea, ziarul, contrazicîndu-și menirea prin practici nedemne, opinia publică, intimidată.

Procurorul este dilema morală a omului investit cu răspunderea de a apăra dreptatea, conștient, pe de o parte, de semnificația și consecințele de neșters ale fiecăruia din acatele sale; pe de alta, de faptul că e în joc însăși condiția misiunii sale, realitatea evoluînd în așa fel încît s-a trezit, la rîndul lui, prins într-un angrenaj ce-i îngăduie din ce în ce mai puțin exercitarea dreptului de liber arbitru, prefăcîndu-l în instrument docil al abuzului.

*Dumitru Pislaru și Radu Gheorghe
Jipa*

Piesa se desfășoară pe două planuri: în planul real are loc înfruntarea dintre procuror și anchetator, cel dintîi luptîndu-se să impună păstrarea legalității, în numele respectului pentru om, celălat proclamînd fanatic „dreptul celui mai tare” ca armă a intransigenței revoluționare; în planul proiecției ideale, criza de conștiință pe care o trăiește omul legii figurează posibilele urmări ale deciziei sale, suferința celor loviți, reacțiile omenesti probabile. Acuzat fără vină e chiar prietenul său din copilărie, viitor cumnat — ceea ce introduce în argumentare detalii calde și emoționante. Literar, îmbinarea nu e fără cusur; dar se realizează astfel un soi de dublă radiografie, atît a socialului cît și a umanului intim, diagnosticul „aberației puterii”, cu toate procedeele politice pe care le inspiră și cu tarele de conștiință pe care le generează, reflectîndu-se în chipul obosit, nedumerit, încremenat, al oamenilor cinstiți, loviți prin surprindere.

Scriind simplu, cu sensibilitate, într-o manieră tradițională, Gh. Djagarov nu-și cenzurează unele efuziuni melodramatice; ele învăluie însă, ca pe un miez dur și fierbinte, o necruțătoare sete de adevăr și omenie. Dintr-o perspectivă poate prea apropiată în raport cu amploarea și implicațiile

temei abordate, piesa e mai ales un document al pasiunii militante de a denunța public răul, pînă la capăt. Personajele sînt însuflețite de o sinceritate aspră, autentic populară, și biografiile lor sugerează orizontul unei existențe. Mai ales cei doi bătrini, tatăl procurorului și mama celui a-restat: sînt comuniști vechi, care și-au închinat viața revoluției, au suferit cu bărbăție pentru a instaura o lume mai bună, și care, în pofida tuturor încercărilor, păstrează în sufletele lor o anumită puritate nai-vă — izvorul slăbiciunii, dar și al tăriei lor. Viu și credibil este personajul ancheta-torului, deși soluția îmblinzirii finale la fla-căra ideilor umaniste apare cam de circum-stanță. Paradoxal, purtătorul argumentelor nobilului mesaj, procurorul, e ceva mai pa-lid, mai tern: funcția sa dramatică, e de a servi drept revelator, și nu de a trăi inde-pendent. Cei doi frați, Boian și Roșița, își sînt reciproc complementari, după o distri-buție psihologică oarecum manicheistă.

Punerea în scenă a unei piese atît de în-cărcate de tensiunea actualității nu este de-loc lesnicioasă. La Teatrul din Galați, re-gia (Ovidiu Georgescu) a urmărit o oare-care nelămurire a construcției, dar a teșit acuitatea conflictului, ridicînd în prim plan cazul particular (mai puțin grăitor în sine), cu întreaga aureolă de sentimente; și a estompat în schimb caracterul de largă dezbateră de morală socială. În general, se poate reproșa spectacolului: e anumită dis-juncție a componentelor: scenografia (Vic-tor Crețulescu) încearcă să sudeze nemijlo-cit cadrul concret și sugestia metaforică, însă rezultatul e prea alambicat și nu se supune intenției; ilustrația muzicală (Mihai Roman), dimpotrivă, e simplistă, pe alocuri puerilă.

Actorii sînt cu toții plini de disponibili-tate în joc; din păcate, nivelul lor pro-fesional nu e omogen. Prezența cea mai con-vingătoare, prin austeritate și discreție, e cea a Laviniei Teculescu. Eugen Tănase a găsit tonul potrivit al comunicării directe, comportîndu-se totuși prea cotidian, insufi-cient filtrat artistic. Radu Gheorghe Jipa nu explorează prea adînc resursele bogate ale rolului; în vreme ce Marga Georgescu și Constantin Sășăreanu interpretează într-o manieră învechită, lipsită de nuanțe, cu sub-linieri apăsate. În rolul principal, Dumitru Pîslaru e tot tipul deschis, cu măsură și demnitate, fără a fi găsit încă soluția pentru a încălzi silueta oarecum abstractă a procu-rorului.

I. P.

Teatrul de Estradă
din Ploiești

NEVASTĂ-MEA SE RĂZBUNĂ

de

E. Labiche

De cîte ori se analizează spectacolele unor teatre din afara Bucureștilor, unul din obiectele analizei (devenit, de altfel, obsesie, și pentru unii directori ai acestor tea-tre) este „provincialismul” sau „neprovin-cialismul” lor — noțiune pe care, eu unul, mărturisesc, nu izbutesc să mi-o definesc, decît vag și per a contrario: lipsiți de *ur-banitate* sau de *civilitate* îi socoteau roma-nii pe toți cei care, nelocuind în orașul cel-lor șapte coline, nu stăpîneau pe deplin hristoitia și rafinamentul celor din Capita-lă. Ce poate fi, așadar, „provincial” într-un teatru din a cărei poartă și pînă în Bucu-rești nu e o distanță mult mai mare decît, să zicem, între Teatrul Giulești și noul car-tier Titan, și în ce măsură poate fi — dacă există — acest „provincialism” supărător, cînd echipa de actori nu se avîntă să joace nici *Cid-ul*, nici știu eu, *Școala femeilor*, ba nici *Paricele* lui Feydeau, a cărei ac-țiune se petrece în marea burghezie parizi-ană, ci, dimpotrivă, o comedie de Labiche ai cărei eroi sînt niște mic-burghezi de pro-vincie, niște „metocani” (călugări trăind în-tr-un metoc, mînăstire aflată în afara ace-leia centrale), ca să întoarcem etimologic pe românește ideea „neurbanității”, niște ma-halagii înrudiți îndeaproape, atît ca bagajul sufletească (mai puțin naivul și înduioșetorul lirism al Ziței sau al Miții Pampon) cît și ca problematică, cu nemuritorii eroi ai lui nenea Iancu? Scuturat de această obsesie, regizorul Alexe Marcovici a evitat, și bine a făcut, orice tendință de pseudo-rafina-ment și sofisticare, punînd în scenă mica dramoletă franțuzească cu toată dezinvol-tura și degajarea cu care te solicită umor-ul ei fără pretenții. Silviu Lambrino (Cazi-mir, farmacist) a fost, simplu și curat, un soț hîtru sasisit de scenele de gelozie ale nevestii: Titi Dumitrescu (Doctorul Blan-chon), un biet om cumsecade, care a fost și el puțin secătură la tinerețele lui; Va-sile Minescu (Justaret), pretendentul înlătu-rat cîndva cu violenție de la mina actualei doamne Blanchon, un băiat bun peste care